Marint Gränsforum Skagerrak - delutvärdering

Anna Lundgren, Andrea Morf, Elin Cedergren

NORDREGIO WORKING PAPER 2020:2

Marint Gränsforum **Skagerrak -** delutvärdering

Anna Lundgren, Andrea Morf, Elin Cedergren

NORDREGIO WORKING PAPER 2020:2

Marint Gränsforum Skagerrak - delutvärdering

Nordregio Working Paper 2020:2

ISBN (pdf) 978-91-87295-87-4

ISSN 1403-2511

DOI: <http://doi.org/10.6027/WP2020:2.1403-2511>

© Nordregio 2020

Nordregio

P.O. Box 1658

SE-111 86 Stockholm, Sweden

nordregio@nordregio.org

www.nordregio.org

www.norden.org

Analys och text: Anna Lundgren, Andrea Morf, Elin Cedergren

Omslagsbild: Einars Freimanis / momenti.lv

Layout: Vaida Razaityte

Nordregio

är ett ledande nordiskt och europeiskt forskningsinstitut för regional utveckling och samhällsplanering, inrättat av Nordiska ministerrådet 1997. Vi bedriver lösningsorienterad och tillämpad forskning, och analyserar aktuella frågor både ur ett forskningsperspektiv och från myndigheters och praktikers synvinkel. Nordregios verksamhet sker på såväl internationell, regional som lokal nivå och forskningen omfattar ett brett geografiskt område med betoning på Norden och Östersjöregionerna, Europa och Arktis.

Det nordiska samarbetet

Det nordiska samarbetet är en av världens mest omfattande regionala samarbetsformer. Samarbetet omfattar Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige samt Färöarna, Grönland och Åland. *Det nordiska samarbetet* är både politiskt, ekonomiskt och kulturellt förankrat, och är en viktig medspelare i det europeiska och internationella samarbetet. Den nordiska gemenskapen arbetar för ett förstärkt Norden i ett starkt Europa. Det nordiska samarbetet syftar till att förstärka nordiska och regionala intressen och värderingar i en global värld. Gemensamma värderingar mellan länderna bidrar till att förstärka Nordens position som en av världens mest innovativa och konkurrenskraftiga regioner.

Nordiska ministerrådet

är de nordiska regeringarnas officiella samarbetsorgan. Nordiska ministerrådet genomför det nordiska samarbetet. Statsministrarna har det överordnade ansvaret. Den praktiska verksamheten koordineras av de nordiska samarbetsministrar, Nordiska samarbetskommittén och fackministerråden. Bildades 1971.

Nordiska rådet

är det officiella nordiska samarbetets parlamentariska organ. Rådet har 87 valda ledamöter från de nordiska ländernas parlament. Nordiska rådet tar policyinitiativ och följer upp det nordiska samarbetet. Bildades 1952.

Stockholm, Sverige, 2020

Innehåll

1. Inledning	6
2. Utvärderingsuppdragets syfte och frågeställningar	7
3. Metod	7
4. Utvärderingsresultat	8
4.1 Projektets resultat efter det första året	8
4.2 Utvärdering av projektets genomförande efter det första året	8
5. Sammanfattande slutsatser	13
Referenser och bilagor	13

1. Inledning

Projektet Marint Gränsforum Skagerrak syftar till att skapa förutsättning för marin näringslivsutveckling i Skagerrak. Projektet startade i januari 2019, vilket innebär att det varit igång i ett år när denna första delutvärdering genomfördes. Projektet som finansieras av Interreg löper 2019-2021. Projektägare är Svinesundskommittén, Viken Fylkeskommune, Göteborgs universitet/ Tjärnö marinbiologiska laboratorium och Länsstyrelsen Västra Götaland.

Projektet Marint Gränsforum Skagerrak bygger vidare på en rad tidigare projekt i området, inklusive Interreg-projektet "Framtiden är blå 1+2". Det syftar till att främja utveckling av nya näringar som baseras på havets resurser och för att uppnå detta ändamål, bygga samverkan mellan näringsliv, förvaltningsorganisationer och forskning i gränsregionen.

Projektet har under det första året kommit igång väl med olika aktiviteter, men har också viktiga utmaningar som bör hanteras för att projektet ska nå de långsiktiga målen och skapa ett friskt och produktivt Skagerrak.

2. Utvärderingsuppdragets syfte och frågeställningar

Utvärderingen av Marint Gränsforum Skagerrak ska enligt avtal ske vid tre tillfällen. Delutvärdering vid två tillfällen i form av rådgivning, i februari 2020 och februari 2021, och slututvärdering i oktober 2021.

I denna delutvärdering utgår vi enligt avtal från den sk 3P och 3N modellen som rekommenderas av Tillväxtverket för utvärdering av strukturfondsprojekt. I denna delutvärdering ska följande frågor belysas:

Projektlogik (P1), dvs den logik som beskriver sambandet mellan projektets aktiviteter och dess mål:

- Hur fungerar projektlogiken för att skapa tillväxt och utvecklingsmöjligheter för näringen/företagen/företagarna?
- Hur är det tänkt att projektet ska nå sina mål?
- Vad grundar sig det antagandet på?
- Ligger de genomförda aktiviteterna i linje med projektlogiken?
- Har det skett något under projektets genomförande som gör att projektlogiken behöver förändras?

Processen (P2), dvs hur projektet ska ge avtryck i den lokala och regionala miljön.

- Hur fungerar projektlogiken för att skapa tillväxt och utvecklingsmöjligheter för näringen/företagen/ företagarna samt kopplingen till forskning och akademi samt kust- och havsplanering?
- Vem eller vilka i det omkringliggande samhället kan ta vid där projektet slutar, föra resultaten vidare och bidra till långsiktiga effekter?

Public debate (P3), dvs lärande och hur projektets resultat sprids.

Nyckelaktiviteter (N1), dvs aktiviteter som för projektet i riktning mot målen för projektet.

- Hur gör man forskningen tillgänglig för företagen, baserat på behov?
- Hur kan företagen bidra med konkreta behov/problem/utmaningar till forskningen?

Utvärderingen kommer också att beröra **Nyckelpersoner (N2)**, men detta kommer huvudsakligen utvärderas vid en senare utvärdering liksom **Nyckelresultat (N3)**. Projektets insatser för att sträva mot att möta de globala hållbarhetsmålen redovisas också.

3. Metod

De metoder som använts i denna delutvärdering är dels dokumentstudier, dvs en genomgång av ett urval av dokument som visar vilka resultat i form av aktiviteter som åstadkommit inom projektet hittills, dels intervjuer med projektdeltagare och inspel från Partnerforumsmöte på Koster den 11 februari 2020.

Enligt önskemål och överenskommelse med uppdragsgivarna har intervjuer med näringslivets aktörer särskilt prioriterats vid den första utvärderingsomgången. Totalt har 16 intervjuer genomförts under januari 2020. I bilaga redovisas intervjuguide samt kontaktuppgifter för mer information om studiens genomförande.

4. Utvärderingsresultat

4.1 Projektets resultat efter det första året

Marint Gränsforum Skagerrak startade i januari 2019. Det första året i projektet har inneburit ett uppstartsår med fokus på att få nätverks- och projektgrupper, plattformar, strategier och rutiner på plats i projektet. Projektet Marint Gränsforum Skagerrak verkar i en miljö där många av aktörerna har mötts tidigare och även arbetat tillsammans i andra tidigare projekt. Men för många har det också inneburit nya kontaktytor och nya constellationer – det gäller inte minst de kontaktytor som går på tvärs mellan förvaltning, akademi och näringsliv och de gränsöverskridande kontaktytorna.

Utvärderingen visar att de plattformar som skapats inom ramen för projektet (t ex forskarforum, planforum, näringslivsnätverk för ostron och algodling samt företagsmässa) har rönt stor uppskattning bland deltagarna. Den vittnar också om att aktiviteter för att lära känna varandra och varandras verksamheter över sektoriella och nationella gränser är av stor betydelse för samverkan kring gemensamma utmaningar och för att se utvecklingsmöjligheter i området.

Det övergripande syftet för projektet Marint Gränsforum Skagerrak är att "Genom samverkan över gränsen och med ett transdisciplinärt arbetssätt skal Skagerrak stärkas som et livskraftig miljø och en blå tillväxtregion, och samtidigt värna om den värdefulla miljø nationalparkerna utgör för en hållbar utveckling. Prosjektet skal lede til varige arbeidsformer og møteplasser både politisk og administrativt for å kunne følge opp innsatssområdene etter at prosjektet er avsluttet." (s. 2 Projektbeskrivningen). Den sammanfattning eller slogan som ofta används i projektet handlar om att "skapa ett friskt och produktivt Skagerrak".

Projektet finansieras av EU:s Interreg-program vars syfte är att medverka till näringslivets utveckling. De marina näringarna har därför en central roll i projektet, vilket också illustreras i projektets utformning och prioriterade aktiviteter. Under det första året har en rad aktiviteter för att stärka näringslivet inom marina näringar initierats och genomförts, bl a en företagarmässa, ett flertal nätverksmöten med fokus på ostronodling och algodling, ett forskarforum och ett planforum. Intervjuerna visar att dessa aktiviteter varit mycket uppskattade bland deltagarna. 20-30 deltagare från företag har deltagit i nätverken och vid Företagarmässan samlades ett 80-tal aktörer från näringsliv, förvaltning och forskning.

På den norska sidan har kommun- och regionreformen trätt i kraft från och med januari 2020, vilket innebär att det nu är Vikens fylke som är den huvudsakliga partnern på den norska sidan.

4.2 Utvärdering av projektets genomförande efter första året

I detta avsnitt redovisas resultaten av utvärderingen som bygger på 3P och 3N logiken som beskrivits ovan, och innefattar resultat från både dokumentstudier, intervjuer och input från medverkande i Partnerforum 11 februari 2020.

Projektlogiken

Projektlogiken syftar till att beskriva sambandet mellan projektets aktiviteter och dess mål. Utöver det övergripande målet som angavs i avsnittet ovan, sattes även upp ett antal delmål inom näringslivsutveckling, havsförvaltning samt forskning och akademi som i sin tur bryts ner i konkreta mål, målgrupper och aktivitetsplaner med tillhörande indikatorer (figur 1).

Figur 1. Projektlogik

Projektägarna för Marint Gränsforum Skagerrak är Svinesundskommittén och Viken Fylkeskommune, med Göteborgs universitet/ Tjärnö laboratorium och Länsstyrelsen i Västra Götalands län som medsökande. Enligt projektplanen ska projektägarna mötas fyra gånger per år, vilket också skett under 2019. Därutöver har projektet femton partners och medfinansierare varav fem representerar näringslivet, tre kommuner och Telemark och Vestfold fylkeskommuner på norska sidan, samt två kommuner och Västra Götalandsregionen på svenska sidan. Buskeruds och Akershus fylkeskommuner har gått upp i Viken fylkeskommune efter den norska regionreformen 2020.

För den löpande styrningen av projektet ansvarar Svinesundskommitténs arbetsutskott som består av företrädare för Sarpsborgs, Strömstads, Bengtsfors och Fredriksstads kommuner. Vid möten då Marint Gränsforum Skagerrak behandlas ska företrädare för Vikens fylkeskommune, Göteborgs universitet/ Tjärnö laboratorium och länsstyrelsen Västra Götaland inbjudas. Styrgruppen för projektet ska enligt projektplanen mötas två gånger per år i samband med godkännande

av lägesrapporter. Deltagarna i styrgruppen har även en roll att vara ambassadörer för projektet och aktivt delta i dess kommunikationsaktiviteter. Under 2019 har styrgruppen endast mötts vid ett tillfälle.

Projektgruppen ansvarar för det löpande arbetet med att koordinera och styra aktiviteter i projektet och består av flera medarbetare från projektägarna, dvs Svinesundskommittén, Göteborgs universitet/Tjärnö laboratorium, Länsstyrelsen och Viken Fylkeskommune. Denna har sedan september 2019 veckovisa möten genom det digitala verktyget Teams. Närvaron har överlag varit mycket god, men att personer slutat eller har varit förhindrade att delta har visat sig vara en kritisk faktor.

Därtill ska projektet genomföra ett Partnerforum till vilket alla partners i projektet inbjuds, minst två gånger per år. Under 2019 har ett Partnerforum arrangerats med 20 deltagare från 13 partners, och i februari 2020 arrangerades det andra partnerforumet med representation från 12 partners.

Utöver styrgrupp, projektgrupp och partnerforum har också flera andra centrala grupperingar och aktiviteter startats under året:

- I augusti 2019 anordnades ett gränsregionalt forskarforum med fokus på marina miljön med mer än 40 deltagare, och ett nytt forskarforum 2020 planeras. Flertalet deltagare representerar naturvetenskap eller teknikutveckling, medan betydligt färre representerar den samhällsvetenskapliga forskningen.

- I november 2019 anordnades ett planforum med 18 deltagare från 12 olika organisationer, vars syfte är att utgöra ett gränsregionalt forum för kunskapsdelning och diskussion. Kommande frågor är bl a sammanställning av geodata och jämförelser av tillståndprocesser som är komplexa både ur ett nationellt och ett gränsöverskridande perspektiv.

- I oktober 2019 anordnades en gränsregional marin företagsmässa på Tjärnö marinbiologiska laboratorium med ca 80 deltagare från näringsliv, förvaltning och akademi från Norge och Sverige. Mässan har fått mycket god respons och över lag positiva kommentarer. Nästa företagarmässa planeras äga rum i Hvaler i oktober 2020.

- Inom näringslivsdelen har två nätverk startat med ca 20-30 företag i varje, ett nätverk för ostron och ett nätverk för alger. Nätverken har blivit väl mottagna bland de deltagande företagen som också vittnar om svårigheterna med att få stöd och bedriva nydanande verksamhet inom rådande förvaltningssystem. I nästa steg kommer projektet också arbeta med nya råvaror, landbase-rad aquakultur och marin turism.

Foto: Andrea Morf

Processen

Utvärderingsteamets bedömning efter ett år är att projektlogiken och processerna hittills fungerar väl för att skapa förutsättningar för tillväxt och utvecklingsmöjligheter för näringslivet och de företag inom marina näringar som deltar i projektet. Samtidigt befinner sig projektet i ett för tidigt skede för att kunna visa på konkreta resultat och effekter.

Genom de branschspecifika nätverken för algodling respektive ostronodling skapas förutsättningar för kunskapsupbyggnad, kompetensutveckling och kontakter till konkret nytta för företagen inom dessa branscher över nationsgränsen. Vikten av de nätverk som skapas här och möjligheterna att mötas på en "neutral" arena för kunskapsutbyte och lärande i en ny bransch är uppskattat av företagen.

Det pågår både aktiviteter inom delområdena näringslivsutveckling, havsförvaltning och akademi, och aktiviteter till vilka samtliga grupper inbjuds att delta, såsom företagsmässan. Möjligheterna till fördjupat kunskaps- och erfarenhetsutbyte mellan företrädare för det egna verksamhetsområdet över nationsgränsen uppskattas och betraktas som viktigt av deltagarna i projektet, samtidig som de verksamhetsövergripande tillfällena också uppskattas. För att nå framgång är det viktigt att projektet både tar flera perspektiv i beaktande; dels det tematiskt gränsöverskridande (cross-sectoral) flernivåsstyre dvs kommunal, regional och nationell nivå (multi-level governance) och ett nationsöverskridande perspektiv (cross-border). Flera intervjuade uppmärksammar att det framöver kan finnas anledning att se över och vidga kretsen av deltagande, såsom fler kommuner, fler nationella myndigheter med expertkompetens t ex inom livsmedel, fler discipliner inom akademierna, fler företag och innovationsstödjande verksamheter och ett bredare geografiskt område.

En av de utmaningar projektet står inför och som bedöms ha återverkningar på projektets fortsatta utveckling och de långsiktiga effekterna, handlar om projektets legitimitet och förankring i relevanta politiska beslutsforum. Givet den långsiktiga målsättningen att projektet "... skal lede til varige arbeidsformer og møteplasser både politisk og administrativt for å kunne følge opp innsatsområdene etter at prosjektet er avsluttet." är det viktigt att projektet arbetar mera intensivt med att både medvetandegöra och involvera de mest centrala politiska aktörerna.

Här uppfattar utvärderingsteamet att det finns en svaghet i den projektlogik som byggts upp, då denna mer övergripande och långsiktiga målsättning i projektlogiken ryms under delmålet projektledning och administration. För att kunna realisera denna målsättning bör projektet överväga att också i projektlogiken ge målsättningen en mer framträdande roll, kanske i form av ett eget delmål.

Svinesundskommittén som är projektägare på den svenska sidan kan fungera som initiativtagare och pådrivare, men för att projektet ska få långsiktiga effekter måste de aktörer som har politiska mandat inom området i regionen, dvs i första hand Västra Götalandsregionen, länsstyrelsen och kommunerna på den svenska sidan och Vikens fylkeskommune, fylkesmannen och kommunerna på den norska sidan ta ett tydligare ansvar för de delar inom vilket de har mandat.

De strukturella förändringarna med en ny regionindelning på den norska sidan har kommit på plats från 2020. Från Vikens fylkeskommune uttrycktes vid Partnerforum stor förväntan kring projektets utveckling och bidrag till att utveckla de marina näringarna – från fiske, havsbruk och aquakultur till kompetensutveckling och upplevelseturism. Detta engagemang från den nya norska regionen förväntas vara av stor betydelse för projektet, inte minst för att skapa de gränsöverskridande kopplingar som återspeglas i projektets målsättning.

Att finna ambassadörer för projektet i de politiska leden, som kan komplettera de eldsjälar som finns i projektet och fungera som "bärare" av visionen över mandatperioder och administrativa gränser, torde vara av största vikt, både under innevarande projektperiod och för framtida utveckling efter projektets avslutande. I det sammanhanget blir det viktigt att påpeka att gränsregional samverkan för att upplevas som värdefull måste tillföra ett mervärde. Ett gränsregionalt mervärde som illustreras i en brett förankrad gemensam vision för det marina näringslivet i Skagerrak och som tydligt också kopplar till nationella och regionala strategier på ömse sidor nationsgränsen, skulle sannolikt i hög grad bidra till att öka projektets legitimitet, genomförandemöjligheter och långsiktiga effekter

Public Debate

När det gäller Marint Gränsforums Skagerraks förmåga att lära, nå ut, och sprida projektets resultat, konstaterar utvärderingsteamet att projektet har en väl uttänkt och kommunicerad strategi och praktik för hur kommunikationen inom projektet ska ske, internt via Microsoft Teams och extern kommunikation via webb, blogg och Facebook. Man har också tagit fram checklistor för events och utåtriktad kommunikation som stöd för aktörerna som jobbar i projektet. Det finns flera goda exempel på hur information om projektets aktiviteter kommunicerats via hemsidor och fått uppmärksamhet i media, men ännu är det för tidigt att kunna visa på konkreta kommunikationsresultat. Projektledningen konstaterar att en systematisk uppföljning av kommunikations- och läranderesultat i nästa steg bör utvecklas. Frågan om public debate hänger dock också nära samman med projektets förmåga att knyta till sig ambassadörer och att kommunicera hur projektet är en del i en mer långsiktig vision om hur man vill utveckla marina näringar i Skagerraksområdet.

Nyckelaktiviteter

Ett av målen i projektet är att göra forskning tillgänglig för företagen, och skapa förutsättningar för att företagens problem, behov och utmaningar tas upp för belysning inom forskningen. Flera av de anordnade aktiviteterna inom ostronnätverket, algnätverket och företagarmässan syftar till att stimulera och facilitera sådana utbyten. I intervjuerna vittnar företagen både om att man fått stöd från forskningen, men det finns också röster som vittnar om kommunikationssvårigheter mellan företag och forskning å ena sidan och företag och förvaltning å andra sidan, och att nyttan för företagen därmed kan gå förlorad. Det finns också de som vittnar om att de upplever att de hittills bidragit till projektet och ännu inte fått så mycket tillbaka. De som arbetar i projektet får dock mycket positiva kommentarer för sina insatser för att stimulera och underlätta samverkan mellan olika aktörer, och har en mycket viktig roll för projektets genomförande och resultat.

Det konstateras både i intervjuer och vid partnerforum att utmaningarna och hindren för företag som vill verka inom marina näringar är många, inte minst då det gäller regelverk och olika typer av tillståndsgivning men också då det gäller att öka kunskapen om olika aktörers roller och uppdrag. Här torde projektet ha en viktig roll för att kartlägga och tydliggöra de olika aktörernas uppdrag och roll. T ex skulle projektet genom konkreta fallstudier kunna hjälpa företag och lotsa dem rätt mellan myndigheter. Detta underlag skulle också kunna användas för att uppmärksamma myndigheterna på de hinder för utveckling som olika regelverk och otydliga handläggningsprocesser kan skapa. Dessa kan vara såväl inomnationella som nationsöverskridande. Det är dock viktigt att komma ihåg att många av de nya verksamheter som nu etableras har högt kunskapsinnehåll, hög innovationsgrad och är i allt väsentligt en pionjärverksamhet!

Hållbarhetsmålen

Projektet Marint Gränsforum Skagerrak ska också förhålla sig till de globala hållbarhetsmålen och för projektet har man valt att fokusera på mål 14: Hav och marina resurser, som de facto projektet handlar om. Den aktivitet man valt som pilotprojekt handlar om en försöksodling för marina hängande trädgårdar som planeras etableras i Hvaler kommun i anslutning till besökscentret för nationalparken Hvaler.

5. Sammanfattande slutsatser

Projektet Marint Gränsforum Skagerrak har kommit igång väl med aktiviteter och nätverk enligt plan. Sammanfattningsvis vill utvärderingsteamet lyfta fram två centrala utmaningar för projektet:

- a) Projektets roll, deltagare och genomslagskraft, och
- b) Kunskapsuppbyggnad och kontinuitet.

När det gäller projektets övergripande syfte och långsiktiga målsättning, visar den första delutvärderingen att det vore önskvärt att i projektets styrgrupp fördjupa diskussionen om projektets roll och deltagare. Några frågor som skulle kunna lyftas är följande: Givet projektets målsättning, är alla relevanta aktörer med i Marint Gränsforum Skagerrak och deltar aktivt? Hur samspelar Marint Gränsforum Skagerrak med andra centrala nationella, regionala och lokala aktörer och deras målsättningar för ett friskt och produktivt Skagerrak? Hur kan projektets genomslagskraft ökas? Hur kan det gränsregionala mervärdet tydliggöras? Och vilka roller har planforum, partnerforum och politikerforum i detta sammanhang?

Den första delutvärderingen visar att de näringslivsnätverk som projektet startat upp inom ostronodling och alger har fått stor uppskattning från företagen som deltar, och i hög grad bidragit till kunskapsuppbyggnad i regionen om dessa två marina näringar. I nästa steg kommer fler näringslivsnätverk startas upp, och det blir då viktigt att se till att relevanta aktörer involveras men också att bygga broar mellan nätverken, de övriga forum som projektet erbjuder och andra centrala aktörer.

Både näringslivsnätverken och de andra fora som projektet erbjuder ger möjlighet till ökad kunskap och lärande om en näring och bransch som i många avseenden är banbrytande och därmed också stöter på många hinder på vägen. Utöver detta, erbjuder projektet också en breddad och ökad förståelse för olika aktörers roller och möjligheter att bidra till att utveckla det marina livet i Skagerrak på ett hållbart sätt. För att uppnå projektets långsiktiga målsättning om ett friskt och produktivt Skagerrak är detta minst lika viktigt, och det är därför centralt att de offentliga aktörerna i projektet prioriterar och breddar sin medverkan i projektet.

Referenser och bilagor

Urval av dokument från Microsoft Teams som återspeglar program, deltagande och genomförande av aktiviteter inom ramen för projektet.

Projektets webbplats och blogg:

<https://svinesundskommitten.com/blatillvaxt/marint-gransforum/>
<https://blogg.ostfoldfk.no/produktivt-skagerrak>

Bilagor

Bilaga 1: Intervjufrågor

Bilaga 2: Powerpoint bilder från Partnerforum 11 februari 2020 på Koster

Bilaga 1

Intervjuguide, Marint Gränsforum Skagerrak

1. Vilket företag/ organisation jobbar du på?
Vilken är din roll där?

2. Känner du till projektet Marint Gränsforum Skagerrak?

Om ja: - Vad vet du om Marint Gränsforum Skagerrak?

- Är ditt företag/organisation delaktig i projektet Marint Gränsforum Skagerrak?

- Har ditt företag/ organisation tagit del i aktiviteter, såsom till exempel Algnätverkets träffar och studiebesök, Ostronnätverkets träffar och studiebesök, Gränsregional marin företagsmessa, Gränsregionalt planforum och/eller Partnerskapsforum i Marint Gränsforum Skagerrak? På vilket sätt?

- Har ditt företag/ organisation tagit del av kommunikation, såsom till exempel nyhetsbrev, blogginlägg, eventinbjudningar, seminarier, studieresor, dokumentation, rapporter och forskningssresultat från Marint Gränsforum Skagerrak? På vilket sätt?

3. Den övergripande målsättningen för Marint Gränsforum Skagerrak är "en ökad och hållbar marin näringslivsutveckling i Skagerrak."

- Vad betyder den målsättningen för ditt företag/organisation?

- Vad betyder den målsättningen för regionens utveckling?

4. Marint Gränsforum Skagerrak är ett EU-finansierat treårigt projekt som anordnar aktiviteter för marin näringslivsutveckling, havsförvaltning och forskning och akademi, så som till exempel Gränsregionala nätverksträffar med branschfokus för ostron och algföretag, Gränsregionala forskarkonferenser, Gränsregionala planforum, Gränsregional marin företagsmessa och Marina kolonilotter.

- Har de genomförda aktiviteterna hittills bidragit till ditt företag/organisations utveckling?

Om ja: Kan du ge något exempel?

- Har de genomförda aktiviteterna hittills bidragit till näringslivets utveckling i regionen?

Om ja: Kan du ge något exempel?

- Har de genomförda aktiviteterna hittills bidragit till att stärka samspelet mellan näringsliv, havsförvaltning och forskning och akademi?

Om ja: Kan du ge något exempel?

5. Anser du att projektet Marint Gränsforum Skagerrak bidrar till målsättningen om en ökad och hållbar marin näringslivsutveckling i Skagerrak."

- På vilket sätt?

- Vad kunde de göra annorlunda/ännu bättre?

- Har du exempel?

Om svaret är nej:

- Vad anser du att Marint Gränsforum Skagerrak borde göra mer av?

- Vad skulle de kunna göra mindre av?

- Vad kunde de göra annorlunda/bättre?

- Har du exempel?

6. Övrigt

Finns det något övrigt som du vill tillägga?

För mer information om studiens genomförande,
vänligen kontakta:

Anna Lundgren, Senior Research Fellow, Nordregio
anna.lundgren@nordregio.org

Elise Hellström, VD, Svinesundskommittén,
elsie.hellstrom@svinesundskommitten.com

Bjørn Horten, Prosjektleder,
Vikens fylkeskommune
bjornhor@viken.no

Partnerforum Marint Gränsforum Skagerrak Deltidsutvärdering 1

**11. februari 2020
Ekenäs, Sydkoster**

Anna Lundgren, PhD, Senior Research Fellow
Andrea Morf, PhD, Senior Research Fellow
Elin Cedergren, MSc, Junior Research Fellow

Agenda

- Deltidsutvärderingens syfte & metod
- Presentation av intervjuresultaten
- Reflektioner
- Några centrala frågeställningar
- Diskussion: Vad vi kan lära? Hur kan projektet utvecklas vidare?

Bra början...

- Projektet kommit igång väl med aktiviteter och nätverk enligt plan, bl a planforum, forskarforum, näringslivsnätverk och företagsmässor
- "Ett friskt och produktivt Skagerrak" är en målsättning många kan ställa sig bakom, men man har delvis olika prioriteringar och tidsramar.
- Är alla nyckelaktörer fullt ut engagerade?
- Hur går det med samarbetet över gränsen - egentligen?

Deltidsutvärdering av Marint Gränsforum Skagerrak

Syfte

- Deltidsutvärdera projektet Marint Gränsforum Skagerrak med fokus på näringslivsutveckling och projektets logik, process, nyckelaktiviteter och kommunikation.
- Deltidsutvärderingen syftar till återkoppling och lärande.

Metod

- Dokumentanalys
- 16 intervjuer

Resultat från intervjustudie

- Fokus på hållbar marin näringslivsutveckling och företagande
- Intervjupersoner från näringsliv (alg och ostronodling) och havsförvaltning (regioner, fylkeskommuner och länsstyrelse)
- 16 personer i januari 2020 (bortfall 4 st)
- Projektpartners och deltagare i projektets aktiviteter
- Har generellt god kännedom om projektet och dess mål och har deltagit i flera projektaktiviteter

Nordregio

5

1. Vad betyder målsättningen "en ökad och hållbar marin näringslivsutveckling i Skagerrak" för ditt företag/organisation?

Näringsliv

- Skapa och vidga **nätverk för erfarenhetsutbyte och marknadsexpansion**
- Uppmärksamma **blå näringar**
- **Kompetensutveckling** om hållbar utveckling och hur den egna verksamheten kan bidra
- **Gränsöverskridande samarbete** mellan Sverige och Norge, t.ex. *"Vi ser ju också att havet har ju inga gränser, så att man skulle kunna hitta direkta samarbeten mellan Norge och Sverige vore ju väldigt bra"*.

Förvaltning

- Förbättra förutsättningar för **hållbar marin näringslivsutveckling och gränsregionalt mervärde**
- Möjlighet att **stärka lokalt näringsliv, kunskapsintensiva näringar** och jobba med **landsbygdsutmaningar**
- Möjliggörandet av **gemensam förvaltning** och ett **starkare politiskt engagemang** kring Skagerrak
- **Balansera utveckling och bevarande**, t.ex. **nationalparkerna**

Nordregio

6

2. Anser du att projektet bidrar till målsättningen? Ja och nja

Näringsliv:

- + Ökat medvetande som sprids
- + Blandningen av kompetenser och representation från myndigheter/forskning/näringsliv
- + Hållbarhetsperspektivet

"Absolut! [...] det skapar ett medvetande i forumen om målsättningen. Sprids bland entreprenörer ner i näringsleden bland de som ska försöka skapa något lönsamt i havsnäringar. Samla myndigheter, näring och akademi. Hjälper att ha samsyn på saker och ting".

(Näringslivsrepresentant, SE)

Nordregio

Förvaltning:

- + Marina näringarna på agendan & utvecklat kustzonsplaneringsarbete
- + Dialog och samverkan
- + Förståelse för förutsättningarna, eg. myndigheters roll, tillstånd, utvecklingsmål.
 - Svårt att se vad som händer ute i fält
 - Det tar tid
 - Berör på perspektiv och skala

"[...] just det här att man är med tidigt i processen när företag tittar på utvecklingsmöjligheter och vad det är för ramverk som man behöver förhålla sig till. Den i sig är en ögonöppnare för många - både företag och myndigheter. Också för att få ökad förståelse - vad är det man kämpar med."

(Förvaltningsrepresentant, SE)

7

3. Vad kunde projektet kunna göra annorlunda/ännu bättre?

Näringsliv

- Nyckelpersoner och nyckelkontakter viktiga – att de kan föra med sig frågorna vidare, exempelvis inom fisket. "Någon gång som man känt att - vad synd att dessa inte är med när vi diskuterar just det här".
- Mer praktiskt och operationellt fokus – utmaningar och lösningar i produktion och marknadsfrågor
- Skagerrakregionen stor – hade kunnat inkludera fler fylkeskommuner eller regioner/kommuner
- Personberoende – projektiden är bara en liten del dennes/deras vardag, kanske behövs mer tid

Nordregio

Förvaltning

- Mer tydlighet gällande fokus, mandat och ägandeskap i frågorna (t. ex. regelverk) – tematiskt och geografiskt
- Viktigt att ha med havsplaneringssidan – omvärldsbevakning
- Tydliggöra intressekonflikterna – eg. ta hänsyn till allmänna intressen och effekter av vissa verksamheter
- Politiska Forumet nyckelfråga för långsiktigheten

8

4. Har aktiviteterna bidragit till näringslivets utveckling i regionen? - Ja och nej

Näringsliv

- + Vidgat kontaktnät
- + Teknikutveckling, ny kunskap och kompetens
- + Stöd från förvaltning och forskning som underlättar företagsutveckling
- Svårt att ge exempel efter kort tid
- Lagstiftningsbarriärer och olikheter mellan Sverige och Norge
- Tidsbrist att delta

"Uppstartsföretag är mycket beroende av sådana forum som detta, så man slipper stängas själv"

"Sedan känns det som att den största delen ligger på forskningen, det här att bygga affärer är inte så jättestora resurser inlagda för, utan snarare för forskningsutveckling och långsiktig planering".

Förvaltning

- + Nätverk, utbyte och ökad medvetenhet om olikheter över gränser
- + Mer kunskap på plansidan för näringslivets behov
- + Förbättrade förutsättningar för planeringsunderlag för hållbar blå tillväxt
- + Marina näringar på dagordningen (NO) och bättre förutsättningar att lösa problem tillsammans
- Många projekt, svårt att få genomslag
- Svårt att bedöma projektets genomslagskraft efter kort tid
- Gränshinder mellan SE och NO fortfarande en utmaning

"Det här är bara en av flera hundra aktuella frågor. Det är nog inte tillräckligt tungt för att få stark genomslagskraft i organisationen tänker jag."

Företagens utmaningar & möjligheter: tex i Sverige

5. Har aktiviteterna bidragit till att stärka samspelet mellan näringsliv, havsförvaltning och forskning och akademi? **Ja och nja**

Näringsliv

- + **Kontaktutbyte/samarbete** med forskare från Havsmiljöinstitutet och NBU
- + Lättare när myndigheter är direkt representerade på möten
- + **Företagsmässan på Tjärnö** ett gott exempel
- **Glapp mellan näringsliv/myndigheter** – naturligt pga. olika uppdrag
- **Svårt att säga** för de som inte är i direkt samverkan

"Vi har ju haft Tjärnömässan till exempel, som varit välbesökt, vilken också återkommit och varit bra respons på. Det är ju företag, representanter från Norge och Sverige och även forskning. Liksom kommunerna. [...] Tjärnömässan har blandat dessa tre och visat vikten av det." Näringslivsrepresentant, SE

Nordregio

Förvaltning

- + **Utbyte mellan förvaltningarna** positivt (både inom länderna och mellan)
- + **Dialog mellan forskning och förvaltning** bättre
- + **Företagsmässan på Tjärnö**
 - **Svårt att bedöma**
 - **Personberoende** – samspel och engagemang, skört när personer slutar
 - **Behövs mer gränsregionalt politiskt engagemang** för marina frågor

"Fått mer kännedom om forskningsmiljöer – blivit mer relevant och spännande." Förvaltningsrepresentant, SE
"Det är viktigt för oss att ha det politiska forumet som kan samla hela kusten längs Skagerrak och formulera strategier för hvordan man kan nyttja detta vidare och hur nationella regelverk ska utformas. Det är ju något som projektet är igång med!"
Förvaltningsrepresentant, NO

11

Utmaningar

- ❖ Olika **tidsperspektiv** : "Om 15 år kan man nog se resultat."
- ❖ **Mandat och roller**: Vem "äger" Marint Gränsforum Skagerrak? Vilka roller har planforum och partnerforum?
- ❖ Att bygga **kunskap** internt och externt
- ❖ Att ha **förståelse** för varandras roller och språk: sektors-överskridande, flernivåstyre och över nationsgränsen
- ❖ Svårigheterna med **att vara pionjär...**
- ❖ **Gemensam målbild** (mätbar) - och kanske även en gemensam fiende?

Nordregio

12

Diskussionspunkter

***Är Marint Gränsforum Skagerrak
på väg mot målet om ett hållbart
och produktivt Skagerrak?***

Hur nöjda är vi?

Leder aktiviteterna mot målet?

Räcker det att få igång processen?

14

Målbild

"Genom samverkan över gränsen och med ett transdisciplinärt arbets-sätt skal Skagerrak stärkas som et livskraftig miljø och en blå tillväxt-region, och samtidigt värna om den värdefulla miljø nationalparkerna utgör för en hållbar utveckling. Prosjektet skal lede til varige arbeidsformer og møteplasser både politisk og administrativt for å kunne følge opp innsatsområdene etter at prosjektet er avsluttet." (s. 2 Prosjektbeskrivningen)

***Vilket mervärde tillför
Marint Gränsforum Skagerrak
till gränsregionen?***

***Vilka sektorer och nivåer
kopplas samman?***

Var saknas kopplingar?

16

Vägen framåt...

"Jag har pratat mycket om det här med mandat - vad finns det för mandat? Om vi tar det politiska forumet som exempel, så måste man ju titta på – vad har politikerna för mandat att besluta och vad kan de besluta om? Annars blir det bara en diskussionsklubb."

"Viktigt att etablera pärlkedjor och att vi har en kontinuitet på projektportföljen. När politiskt forum har kommit på plats bör vi också ha förväntningar att detta får en fortsättning efter projektets sluttid"

"Samma gällande planforum, vilka ska vara med, vilka är ansvariga för planering – då är det kanske kommunerna. Man måste identifiera vilka aktörer det ska vara. Jag kan tycka att det blir lite mycket – nu ska alla samlas och det blir inte alltid bra."

Är alla relevanta nyckelaktörer med i Maritimt Gränsforum Skagerrak?

Är de tillräckligt engagerade?

Har aktörerna i projektet de mandat som krävs?

Hur kan projektets genomslagskraft ökas?

TACK FÖR OSS!

Anna Lundgren
anna.lundgren@nordregio.org

Andrea Morf
andrea.morf@nordregio.org
[@AndreaMorfSE](https://twitter.com/AndreaMorfSE)

Elin Cedergren
elin.cedergren@nordregio.org

Nordregio: State of the Nordic Region

20

Want to learn more about the State of the Nordic region?

— www.norden.org or
www.nordregio.org
@Nordregio

— Launched 4th February 2020

P.O. Box 1658
SE-111 86 Stockholm, Sweden
nordregio@nordregio.org
www.nordregio.org
www.norden.org

ISBN (pdf) 978-91-87295-87-4
ISSN 1403-2511
DOI: <http://doi.org/10.6027/WP2020:2.1403-2511>